

Леонардо да Вінчі
Алла Росоловська

Видатні особистості. Біографічні нариси для дітей
Серія «Видатні особистості. Біографічні нариси для дітей» – це унікальний проект, який сприяє набагато якіснішому дозвіллю батьків і дітей. Книжки серії написані в захопливій і доступній формі, що робить сам процес читання не нудним і корисним. Діти поринають у неймовірні пригоди персонажів та відкривають для себе життя головних героїв – видатних людей усіх часів. Із цих історій дитина дізнається, що можливо досягти будьякої мети завдяки наполегливій праці, вірі в себе та бажанню принести щось корисне у світ. В кінці кожного розділу – завчасно підготовлені запитання, які допоможуть дитині зрозуміти і запам'ятати найважливіше. Історії навчать дитину досягати цілей, не боятися труднощів, ніколи не здаватися та до кінця вірити у свій успіх!

Алла Росоловська

Леонардо да Вінчі

Дорогі читачі!

Перед вами книжка із серії мотивувальних біографій найуспішніших людей. Її можуть читати як діти, так і дорослі. Це незвичайна серія. Вона написана в захопливій і доступній формі. Головні герої книжок – відомі особистості, які досягли видатних результатів завдяки наполегливій праці та невичерпній вірі в свої сили. В кінці кожного розділу – запитання, які допоможуть дитині зрозуміти й запам'ятати найважливіше.

Книжки серії «Видатні особистості. Біографічні нариси для дітей» навчать дитину досягати цілей, не боятися труднощів, ніколи не здаватися та завжди вірити в успіх!

Про Леонардо ходили легенди. Він був генієм. Це захоплювало та дивувало не лише сучасників. Леонардо да Вінчі ще й досі залишається однією з найзагадковіших фігур в історії людства. З книги ваша дитина дізнається, як вдалося простому сільському хлопчикові в жорстоку епоху середньовіччя стати найгеніальнішою людиною, що коли-небудь жила на Землі.

Пам'ятайте: батьківське читання – один із найбільш емоційних та пам'ятних моментів для дітей. Коли ви читаєте дитині – вона відчуває ваші турботу й любов.

Любіть своїх дітей! Говоріть їм про це! Вони дуже цього потребують...

Серія «Видатні особистості. Біографічні нариси для дітей»

Мудрість багатьох поколінь доводить, що найголовніше завдання батьків – допомогти дитині піднятися на її власну гору, реалізувати її власне життєве завдання. Книжкова серія «Видатні особистості. Біографічні нариси для дітей» допоможе дитині підкорити будь-які вершини.

Видано чимало біографій про життя відомих людей. Але наші історії особливі тим, що написані «мовою дитини» та відповідають потребам сучасного покоління. Кожен із батьків мріє виростити свою дитину щасливою й успішною. Освіта посідає в цьому процесі чи не найважливіше місце. Проте варто пам'ятати, що дитині дуже важливо отримувати позитивні емоції в процесі навчання. Саме тоді вона по-справжньому захопиться знаннями і зможе запам'ятати необхідне.

Зазвичай дітям не надто подобається вчитися, щось зубрити. Вони люблять поринати у світ пригод із новими героями, співпереживати їм, учитися разом із ними й долати перешкоди. То запросіть ваших дітей у таку пригоду!

Книжки серії «Видатні особистості. Біографічні нариси для дітей» – це найкращий спосіб познайомитися з наукою, історією, досягненнями людства та світовими відкриттями. На прикладі великих особистостей та відомих вчених книжки дають зрозуміти, що визначний успіх не приходить сам по собі, він підвладний лише тим, хто багато та плідно працює. Не варто кожную невдачу розцінювати як провал, адже будь-яка невдала спроба – це ще один крок, який наближає до мрії.

У дорослому віці ми приймаємо обставини такими, якими вони є. Частіше змінюємо ставлення до ситуації. Та не всі здатні змінити себе або саму ситуацію. Унікальні книги-біографії допоможуть дитині зростати впевненим лідером із власною думкою і поглядами на світ. А батьків надихнуть на нові ідеї, досягнення та втілення цілей. І головне – допоможуть бути для своєї дитини найкращим батьком чи матір'ю.

У кінці кожного розділу є вправи-запитання. Вони допоможуть запам'ятати все головне й цікаве. А також наштовхнуть на роздуми, як стати першим у своїй справі, так як це зробили Коко Шанель, Стів Джобс, Альберт Ейнштейн, Блез Паскаль, Нікола Тесла, Маргарет Тетчер.

Крім того, книжки серії «Видатні особистості. Біографічні нариси для дітей» надихають проводити вільний час разом із усією родиною. Адже спільне читання дає змогу широко говорити з дитиною про важливе, зміцнює стосунки із нею і додає любові до книг. Читайте та надихайтесь!

Понад 500 років тому в Італії жив один дивовижний чоловік – художник і вчений, інженер і поет, музикант та архітектор. Цей кмітливий вигадник у своїх винаходах та відкриттях випередив своїх сучасників на багато років і навіть століть. Ім'я цієї людини – Леонардо да Вінчі. Ще й досі науковці продовжують дивуватися з його відкриттів. Навіть тепер ламають голови над його зашифрованими в картинах і кресленнях посланнями. Захоплюйтесь його

винаходами, механізмами, пророцтвами, неймовірно точними малюнками та неперевершено живими картинами.

Про Леонардо ширилися легенди. Простий народ вважав його магом та чародієм. Віряни називали да Вінчі або всемудрим ангелом, або антихристом. Люди мистецтва величали божественним. Серед тих, хто знав його чи бодай чув про нього, не було, напевно, тільки байдужих. Леонардо або обожнювали, або ненавиділи. Але навіть ті, хто недолюблював цього чоловіка, не могли не визнати його геніальність у всьому, куди спрямовував він свою зацікавленість і зусилля. Безсумнівно, Леонардо да Вінчі був загадкою для сучасників. Він і досі залишається однією з найтаємничіших постатей в історії людства.

Його доля схожа на барвисту веселку. Чи, швидше, на мозаїку, складену із безлічі зустрічей, подій, ідей, винаходів, захоплень і відкриттів. Сучасною мовою можна сказати, що «він зробив себе сам». Леонардо да Вінчі зміг розвинути всі свої таланти в максимальній кількості сфер життя, науки та мистецтва, які були йому цікаві або потрібні. Як наслідок, йому вдалося досягти неможливого не лише для свого часу, а й для наступних поколінь. Він один із небагатьох геніїв, що заслужили славу, шану й титул «божественний» ще за життя.

Серед інших відомих осіб того часу безперечною перевагою да Вінчі було чудово розвинене вміння себе подати, вигідно прорекламувати. Однак це не була його вроджена риса, а лишень результат роботи над собою. Усе, за що брався Леонардо, перетворювалося на процес пізнання та розвитку. Він був генієм у всьому: в живописі, науці, техніці, мистецтві налагодження людських стосунків. Да Вінчі був найкращим музичним і поетичним імпровізатором свого часу. Умів вигідно подати свою майстерність. Так, неначе він був нашим сучасником і займався саморозвитком.

Леонардо іноді називають «людиною, яка прокинулася надто рано». Деякі роботи та винаходи ще й зараз викликають подив: як міг він у ті часи створити щось подібне? Все, пов'язане з да Вінчі, є настільки незвичним, що дехто називає його інопланетянином. Чи людиною, що прийшла в середньовічну епоху з майбутнього. Але таке припущення надто фантастичне. Та все ж таки Леонардо да Вінчі залишається однією з найзагадковіших постатей в історії людства. Його життя оповите таємницею, яку, цілком можливо, він сам і створив.

Спробуймо трохи відсунути завісу цієї таємничості. І розібратися в тому, як вдалося сільському хлопчикові в жорстоку епоху Середньовіччя стати найгеніальнішою людиною, що будь-коли жила на Землі.

Розділ перший, в якому розповідається про народження Леонардо да Вінчі та про його батьків

На півночі сонячної Італії, на захід від Флоренції, є невеличке містечко Вінчі. Воно затишно розташувалося серед засніжених гірських вершин, оточене лісами, садами та виноградниками.

П'ятсот років тому однією з найбагатших і найзнатніших родин у ньому була сім'я нотаріуса Антоніо да Вінчі. «Да Вінчі» означає «із Вінчі». Старший син Антоніо, П'єро, теж був нотаріусом і служив правителю Флоренції. В ті часи кожне італійське місто було окремою державою. Неаполь, Рим, Флоренція, Мілан та інші міста були так само незалежними державами, як Франція чи Англія. Міста-держави між собою торгували, дружили або воювали. Вони об'єднувалися тільки для спільного військового походу або для якихось святкувань.

Якось улітку 1451 року молодий флорентійський нотаріус П'єро да Вінчі вирішив відпочити у володіннях свого батька. У селі Анкіано, неподалік од Вінчі, він разом із друзями завітав до місцевої таверни. Їм прислужувала струнка смаглява дівчина. П'єро не міг відірвати погляд від граціозної служниці з пронизливими чорними очима й чарівною плавністю рухів. Незвичайна краса дівчини зачарувала його.

Її звали Катерина. Колишня рабиня родом із Близького Сходу, тепер – служниця в сільській таверні полонила серце П'єро да Вінчі. Він почав проводити з Катериною увесь свій вільний час. Дівчина теж закохалася в молодого життєрадісного нотаріуса.

Через рік у Катерини народився син. Хлопчика назвали Леонардо. Леонардо да Вінчі. П'єро визнав сина, проте з його мамою так і не одружився. Вона – проста селянка. Він – із багатой і знатної сім'ї. Дитина народилася поза шлюбом. Хоча тоді це було звичайним явищем. Таких дітей визнавали та виховували нарівні з іншими.

Леонардо народився теплого весняного вечора 15 квітня 1452 року. Його батько П'єро да Вінчі того року одружився з дівчиною зі свого кола, 16-річною Альбієрою Ангієрі. Дітей у них не було, тому маленького Леонардо досить швидко забрали на виховання в сім'ю батька.

Катерину видали заміж за місцевого селянина. Вона ще довго жила у Вінчі та пооддаль мовчки спостерігала, як росте її любий синочок.

Альбієра стала для хлопчика доброю мачухою. Вона піклувалася про Леонардо, виховувала його, навчила читати й писати. П'єро ж був постійно зайнятий, часто довго не бував удома. У Флоренції на молодого нотаріуса чекало чимало важливих справ. Тому хлопчиком займалися його юна дружина та молодший брат Франческо да Вінчі.

У будинку діда маленького Леонардо всі обожнювали. Міцний, красивий, добрий, кмітливий і веселий малюк, схожий на золотоволосого ангела з картини, був загальним улюбленцем.

Хлопчик сумував за мамою, тому іноді втікав від своїх дбайливих родичів і няньок. Він бігав до Катерини, що жила зовсім близько. Вона лагідно обіймала сина та цілувала його золоті кучері. Потім довго гладила по

голови та дивилася, усміхаючись, у широко розплющені, блакитні, блискучі від цікавості оченята. Аж доки малюк не біг назад або ж по нього не приходив дядечко.

Найбільше від усіх часу з хлопчиком проводив його дядечко Франческо. Антоніо да Вінчі називав молодшого сина ледарем, бо той не хотів бути нотаріусом, як П'єро. Але для Леонардо дядько Франческо був найкращим у світі – адже він любив малого. Цей юнак першим пробудив таланти Леонардо. Він розповідав племінникові про все: про життя, людей, природу, про рослини та про тварин. Він першим показав хлопчикові, як влаштований світ. Навчив спостерігати та бачити прекрасне у всьому, що їх оточувало. Франческо підтримував і розпалював в юному Леонардо цікавість, пристрасне бажання дізнаватися, як же все навколо працює, з чого складається: квітка, коник, дерево.

Леонардо любив дядька. Але понад усе він любив самотність, яку дарувала йому природа. Хлопчика цікавило все. Дитинство майбутнього великого вченого і художника минуло серед дивовижної тосканської природи. Містечко Вінчі причаїлося в гірській ущелині Апеннін, біля гори Монте Альбано. Все довкола буяло зеленню. Тільки найвищі гребені гір залишалися голими. Високо в горах можна було милуватися водночас і містом удалині, і сніговими вершинами. Було видно навіть море. Леонардо любив блукати околицями Вінчі на самоті. Він залазив на дерева і в печери, спостерігав за природою, тваринами і все запам'ятовував. Однаково розвивалися і його розум, і почуття.

Леонардо дуже любив тварин, особливо птахів. Він їм щиро заздирив, адже птахи могли літати! Ширяти високо в небі та бачити все навкруги. Ця любов залишилася на все життя. Дорослий Леонардо купував на базарі птахів, випускав їх із кліток, а потім спостерігав за польотом.

Да Вінчі згадував, що якось, коли він був ще зовсім немовлям, до нього прилетів яструб. Птах сів у колиску та своїм хвостом провів малюкові по обличчю, ніби погладив. Леонардо добре запам'ятав цей випадок і казав, що ще з тієї миті дуже полюбив птахів. Згодом він зайнявся серйозним вивченням їхнього оперення, будови та поведінки. Він мріяв літати так само вільно й легко, мов птахи, та все життя до цього прагнув. А доти просто вивчав, як вони це роблять.

Є одна цікава особливість околиць гори Монте Альбано, яка ніде більше не трапляється. Це – білий колір багатьох рослин і тварин. Точніше, відсутність якогось забарвлення. Це звучить неймовірно, але в тих місцях трапляються білі фіалки, білі суниці, білі горобці чи навіть білі пташенята в гніздах чорних дроздів. Ось чому гору з прадавніх часів називають Білою («Монте Альбано» означає «Біла Гора»).

Маленький Леонардо був одним із чудес Білої Гори – білим пташеням у гнізді чорних дроздів, винятком у пересічній сім'ї флорентійських нотаріусів.

Леонардо було 12 років, коли батько забрав його до Флоренції. П'єро вирішив, що синові вже час чомусь учитися. Спочатку це були домашні заняття. До хлопчика приходили вчителі. Вони допомогли Леонардо опанувати грамоту, основи латини, арифметику (це йому вдавалося особливо добре), спів та музику. Хлопчик дивував усіх своїми здібностями. Він схоплював усе неначе на льоту і досить швидко випередив у деяких уміннях своїх наставників.

Дід Леонардо, старий Антоніо да Вінчі, невдоволено бурчав: «Хлопчиську вже 14 років, а він нічого не вміє. Що з того, що він добре грає та співає, адже з цього не проживеш. Потрібно навчитися якогось ремесла».

Якраз у цей час сталася подія, що визначила майбутнє хлопчика.

ЗАПИТАННЯ:

- В якому місті народився Леонардо да Вінчі?
- Як звали тата й маму Леонардо?
- Чому вони не могли одружитися?
- Хто першим розбудив у Леонардо цікавість до пізнання світу?
- Чому гору назвали «Монте Альбано»?

Розділ другий, в якому розповідається, чому батько вирішив допомогти Леонардо стати художником

Коли Леонардо було 14 років, сталася одна дуже цікава та знакова історія.

Якось до його батька прийшов селянин-мисливець і приніс грубо зроблений із фігового дерева щит. Він звернувся із проханням, щоб сеньйор П'єро да Вінчі відвіз цей дерев'яний круг до Флоренції та віддав якомусь художнику, аби той його прикрасив.

Знаючи про любов і здібності сина до малювання, батько віддав щит Леонардо та попросив розфарбувати його.

Хлопчик поставився до такого завдання дуже серйозно. Він спочатку дав цей досить нерівний круг столярові, щоб той вирівняв і відшліфував його. Потім юний художник поназбирував собі до кімнати найрізноманітніших страшних тварин, яких тільки зміг познаходити в навколишніх лісах та лугах. То були змії, павуки, ящірки, цвіркуни, жаби, метелики та інші подібні створіння.

Він вирішив, що щит призначений для того, щоб лякати й захищати. Тому на ньому має бути зображене щось неймовірно страшне та огидне. Леонардо спочатку виліпив із глини жакливого монстра, що вилазить із щілини. І лише потім узявся до зображення його на щиті. Працював хлопчик досить довго. Але юний художник не помічав витраченого часу. Він вимальовував на дереві чудовисько, що вилазить із розщелини в скелі та випускає з пащі вогонь, а з ніздрів дим.

Коли син закінчив роботу, то покликав батька, попередньо для більшого враження приглушивши світло в кімнаті. Той, побачивши зображення монстра, жакнувся та різко відсахнувся так, що мало не впав. Юний митець лишився вдоволеним, адже досягнув бажаного ефекту від свого творіння. Щит лякав. Леонардо пояснив це батьку, за що заробив від нього похвалу.

Сеньйор П'єро да Вінчі швидко зрозумів, що за малюнок сина можна виручити непогані гроші. Він купив у крамниці звичайнісінький щит із зображенням серця, пробитого стрілою, та віддав його селянинові-замовнику. А щит, розфарбований Леонардо, продав торговцеві за 100 дукатів (у той час за таку суму можна було купити невеликий двоповерховий будинок).

Згодом цей купець перепродав перший витвір великого художника правителів Мілана, але вже за 300 дукатів. На жаль, до наших днів щит не зберігся. Однак ти можеш за допомогою своєї фантазії спробувати уявити, що ж зобразив на ньому юний Леонардо.

Ця подія змусила батька серйозно замислитися над художньою кар'єрою сина.

ЗАПИТАННЯ:

- Які предмети вивчав Леонардо у будинку батька?
- Як ти думаєш, чому батько похвалив юного художника, хоч той його і налякав?
- Чому П'єро да Вінчі надумав навчати сина живопису?

Розділ третій, що розповідає, чому і як Леонардо почав навчатися у майстерні Веррокіо

Незабаром після цієї історії П'єро да Вінчі, прихопивши з собою деякі малюнки Леонардо і його самого на додачу, вирушив до свого давнього приятеля – відомого художника та скульптора Андреа дель Веррокіо. Веррокіо – це прізвисько, що означає «влучне око». Да Вінчі-старший попросив майстра оцінити малюнки сина. Андреа був приємно вражений цими роботами. Він порадив своєму товаришу обов'язково розвивати художній талент хлопчика. Отак Леонардо да Вінчі став учнем у майстерні Андреа дель Веррокіо. У той час її вважали найкращою не лише у Флоренції, й у всій Тосканській провінції.

Хлопчик був дуже радий можливості навчатися улюбленої справи та жити в майстерні разом із іншими учнями. Річ у тому, що його добра мачуха Альбієра померла, тому батько одружився вдруге. Нова дружина вже не була така ласкава до чоловікового сина. До того ж Леонардо був позашлюбним сином і не міг успадкувати справу батька та стати нотаріусом.

У ті далекі часи художники заробляли собі на прожиття не лише картинами та розписами предметів. Маестро (так шанобливо називали свого наставника учні) міг обробляти камінь, працювати з глиною, золотом – з чим доведеться. Значну частину замовлень майстерні становили зображення і скульптури святих для церков, надмогильні пам'ятники, прикраси, зброя, посуд. Ескізи виконував маестро Веррокіо, а виготовляли вироби за ними його учні.

Окрім цього, в майстерні часто створювали різні конструкції та механізми для свят і вистав, які щедро влаштовували тодішні правителі Флоренції. В той час художника вважали ремісником, адже йому необхідно було самотужки виготовляти пензлі, робити та змішувати фарби, лаки, готувати дошку або полотно для картини. Усім цим тонкощам і навчався юний Леонардо.

Ось візьмімо підручник, яким користувалися всі учні (Леонардо також) у майстерні Веррокіо. Про що ж міг дізнатися художник-початківець із цієї книги? Читаємо: «Як малювати на різних поверхнях, як отримати безліч відтінків чорного кольору, як слід зберігати горностаєві хвости, щоб їх не з'їли миші». Останнє зауваження є дуже важливим – із хвостів горностає (матеріал дорогий) виготовляли пензлі для живопису. А мишей у ті часи була величезна кількість, адже у Середньовіччі кішок вважали помічницями відьом і забороняли людям їх тримати.

Цікава, наприклад, ось така вправа для майбутнього живописця. Леонардо ліпив фігурки з глини, а потім драпірував їх шматками полотна та розфарбовував. Це робили для того, щоб у майбутньому вміти зображати складки плащів та накидок.

Веррокіо говорив, що математика – мати всіх наук і основа мистецтва. Ці слова він перейняв від майстра, якого вважав своїм учителем, Паоло Учелло. Маестро застосовував математику до образотворчого мистецтва, особливо до поняття перспективи в малюнку. (Перспектива – це зображення, на якому всі видимі або уявні лінії на малюнку чи картині сходяться в одній уявній

точці.) Андреа також робив зліпки окремих частин людського тіла й потім використовував їх для своїх скульптур. Цього ніхто з майстрів до нього не робив.

Одночасно з Леонардо да Вінчі у маестро Веррокіо вчилися майбутні знамениті художники та скульптори: П'єтро Перужино, Боттічеллі, Лоренцо ді Креді. Але саме Леонардо став найкращим і найулюбленішим учнем. Він єдиний зумів згодом перевершити свого вчителя.

Утім, це не завадило юнакові досить швидко подружитися з усіма в майстерні. Він завжди вмів знаходити спільну мову та викликати любов і повагу людей, що оточували його. Якщо, звісно, він сам цього хотів. Леонардо да Вінчі з юних років любив залишатися на самоті, щоб мати можливість спокійно, без перешкод спостерігати та міркувати. Однак він водночас був і дуже хорошим другом, душею компанії.

А ще він був дуже вродливим. Цей високий ставний юнак став моделлю для статуї Давида, створеної його вчителем Андреа Веррокіо. Струнке, гнучке тіло, каштанові кучері, холодні сіро-блакитні очі – такий вигляд мав Леонардо на той час.

У нього були очі не лише художника, а й дослідника, майбутнього вченого. Да Вінчі помічав і запам'ятовував найдрібніші деталі рослин, птахів і будівель. А потім їх занотовував або зарисовував у своїх щоденниках. Справа наліво, адже юний художник був лівшею. Хоча, як потім виявилось, він однаково добре володів обома руками. Писав тексти й малював олівцем лівою рукою, а ліпив і писав картини правою. Майстрував двома руками одночасно.

У своїх щоденниках Леонардо да Вінчі часто не лише писав справа наліво, а й перевертав букви догори дригом так, що текст можна було прочитати тільки за допомогою дзеркала. Це він робив для того, щоб захистити свої записи від надто цікавих очей. Якщо ж Леонардо писав листа, адресованого кому-небудь, то текст був звичайним, зліва направо, таким, що його можна було легко прочитати.

ЗАПИТАННЯ:

- Чому Леонардо зрадив можливості жити та вчитися у маестро Веррокіо?
- Чому навчали в майстернях тих часів?
- Хто став моделлю для статуї Давида Андреа дель Веррокіо?

Розділ четвертий, в якому йдеться про Флоренцію та про те, чому Леонардо передчасно закінчив навчання

За часів Леонардо да Вінчі Флоренція була дуже великим і багатим містом. У ній жили близько 75 тисяч городян. Це було більше, ніж у тодішніх Парижі чи Лондоні. Флоренція була містом-державою з багатьма палацами, церквами, банками та майстернями. Її оточував товстезний кам'яний мур, над яким здіймалися 45 високих сторожових веж.

У XV столітті влада у Флоренції перейшла до династії банкірів Медічі. В ті часи, про які йдеться, містом керували двоє братів: Лоренцо (на прізвисько Прекрасний) та Джуліано. Флоренція була величезним центром торгівлі та ремесел. Правителі та багаті жителі намагалися перевершити одне одного та й сусідні міста в усьому. Грошей на архітекторів, художників та скульпторів не шкодували. Через те їхня майстерність зростала та вдосконалювалася. У Флоренції працювало чимало всесвітньо відомих художників, скульпторів, архітекторів, майстрів та вчених.

У той час, коли юний Леонардо прийшов до майстерні Веррокіо, робота живописця давала непоганий прибуток. Художник міг дозволити собі тримати слуг та учнів, вишукано одягатися, мати коней.

Навчання Леонардо да Вінчі в майстерні Андреа дель Веррокіо тривало шість років. Тодішні майстри дуже суворо ставилися до своїх учнів. Ті мали беззаперечно підкорятися своєму наставнику. Тільки наприкінці навчання, коли юнак уже опановував усі премудрості та тонкощі художнього ремесла, йому дозволяли малювати фарбами та пензлями самостійно.

Коли Андреа дель Веррокіо працював над картиною «Хрещення Христа», він дозволив Леонардо да Вінчі (єдиному з усіх учнів) зобразити на полотні обличчя ангела та пейзаж на задньому плані. У результаті, ці елементи картини вийшли набагато кращими, ніж у самого маестро Веррокіо. «У 100 разів краще!» – сказав Лоренцо ді Креді, товариш Леонардо по майстерні. Не через підлабузництво. Просто так воно й було.

Андреа, побачивши це, сам усе зрозумів. Він так засмутився, що відтоді ніколи більше не брав до рук пензля. Маестро сказав учням, що обличчя на картинах відтепер малюватиме лише Леонардо, якщо вже вони у нього так добре виходять.

Учень перевершив свого вчителя. І це всі помітили: і в майстерні, і в місті. Леонардо да Вінчі тоді було 20 років. Він був зарахований до гільдії живописців Флоренції – так називали у той час об'єднання справжніх професійних художників міста.

ЗАПИТАННЯ:

– Чому займатися живописом було вигідно?

- Чому навчання Леонардо закінчилося раніше?
- Що зобразив на картині свого вчителя Леонардо?

Розділ п'ятий, в якому розповідається ще трохи про П'єро да Вінчі та про те, як Леонардо продовжує вчитися

У 20 років Леонардо да Вінчі став самостійним художником, хоча й продовжував жити та працювати в майстерні свого наставника.

Тим часом життя у Флоренції вирувало: Медічі, як і всі прогресивні правителі, розважали народ святами і турнірами. У майстерні Веррокіо вони замовляли декорації. Леонардо разом із іншими учнями допомагав їх виготовити.

Якось Медічі знадобився подарунок для короля Португалії – зіткана у Фландрії шовкова порт'єра із зображенням на ній Адама та Єви. Зробити ескіз для цієї завіси доручили молодому Леонардо да Вінчі. Митець виконав його з неймовірною ретельністю, точністю та красою. Деревя, трава, квіти, тварини й люди були зображені з найдрібнішими деталями та справді майстерно. На жаль, ані малюнок, ані сама порт'єра не збереглися до наших днів.

Про силу Леонардо сучасники розповідали легенди. Він міг легко, ніби граючись, зігнути залізну підкову так, наче та була з легкого пластичного металу.

Да Вінчі, хоч і був тоді ще дуже молодий, став першим, хто запропонував викопати судноплавний канал від Пізи до Флоренції. Він першим зробив креслення борошномельних механізмів та інших пристосувань, які рухалися завдяки силі води.

Його розум увесь час продукував нові плани та проекти. Кажуть, що Леонардо виготовив модель механізму, який міг би піднести собор, щоб поставити під нього східці. Модель була настільки переконливою, що всі йому вірили. Молодим художником захоплювалися, та йому й заздрили.

Коли Леонардо було 24 роки, у нього нарешті з'явився рідний брат. Його батько П'єро да Вінчі знову став удівцем і одружився втретє. Нова дружина подарувала йому сина. Саме з неї та її малюка да Вінчі робив замальовки для картини «Мадонна з кішкою», якої так і не закінчив (або ж вона не збереглася). В ті часи мадонною називали не лише святу Діву Марію, й знатних дам. Мадонна Маргарита, дружина П'єро да Вінчі, не бажала бачити у

своєму домі позашлюбного першого сина чоловіка. Леонардо перестав бувати в батька.

Зрештою Маргарита з П'єро прожила недовго. І батько Леонардо одружився вчетверте. Молода дружина народила йому десятеро дітей. Останній з'явився на світ, коли П'єро було 75 років. Зведені брати та сестри не визнавали Леонардо. Він був одинаком і був цілком задоволений своєю самотністю. «Самотність означає свободу», – написав він у своєму щоденнику.

Слід сказати, що хоча Леонардо і жив один, проте ніколи не мав відчуття самотності. Природа, навколишній світ заповнювали його життя та думки. Допитливий розум молодого художника та вченого розкривав їхні таємниці, шукав, доводив, запитував. Були сотні, тисячі «чому», відповіді на які він шукав, знаходив і записував.

Утім, занурившись у науку, да Вінчі зовсім не уникав людей. Він зустрічався з художниками, філософами, письменниками, які збиралися в будинку Лоренцо Медічі. Загальна освіта Леонардо пригальмувалася за часів учнівства у майстерні Веррокіо. Тепер він хотів надолужити згаяне. Да Вінчі нарешті опанував латину. Багато спілкувався у Лоренцо з тогочасними вченими, вбирав, немов губка, їхні знання.

Це була дивовижна епоха для науки та мистецтва – Відродження. Викопували з підземелля прекрасні стародавні статуї, із запорошених комор діставали старовинні грецькі та латинські книги давно забутих авторів. Проте розум Леонардо часто противився безплідним філософським бесідам, багатогодинним розмовам про природу душі. Він вважав, що важливіше знати природу реального світу, будову людського тіла.

Леонардо пощастило. Саме у Флоренції жили й працювали відомі на той час вчені, які зацікавили його винахідництвом, математикою, астрономією та іншими науками. Один із них – Бенедетто дель Аббано, що займався торгівлею і будівництвом різних механізмів. Інший – знаменитий математик і астроном Паоло Тосканеллі.

Десь так років за 18 до відкриття Америки Тосканеллі написав листа Христофору Колумбу, в якому надіслав йому карту для подорожі на Схід. Паоло у своєму листі доводив, що, якщо прямувати постійно на захід Атлантичним океаном, то можна потрапити до східних країн. І цей шлях не надто далекий. Лист став поштовхом, однією із причин, через які Колумб здійснив свою подорож на захід і відкрив Америку.

Дехто вважає, що Леонардо да Вінчі десь перед своїм тридцятиріччям теж учинив таку спробу. І цілком можливо, що саме він першим із європейців побував на Американському континенті. Хоча це й не доведено.

Щодо Тосканеллі, то він жив відлюдником, осторонь від пишного придворного панства та блискучого палацу Медічі, досить скромним та невибагливим життям. Однак Леонардо став його учнем. Старий учений розповів своєму молодому послідовникові все, що сам знав про закони природи. З цих бесід Леонардо отримав дуже багато нових, ще невідомих іншим людям, знань.

Проте хоча він і прагнув до знань усім своїм еством, але все ж таки залишався у душі художником.

ЗАПИТАННЯ:

- Чому Леонардо припинив відвідувати свого батька?
- Які вчені стали його наставниками в тогочасній Флоренції?

Розділ шостий, в якому ми знайомимося з Леонардо як із художником та дослідником людського тіла

Про талановитого молодого красеня-художника говорила вся Флоренція. Замовлення на картини сипалися йому одне за одним. У цей час да Вінчі створив «Портрет Джиневри де Бенчі», «Мадонну Літта», «Мадонну з квіткою», «Мадонну Бенуа», два «Благовіщення». Його зацікавленість наукою також добре видно в цих роботах. Проте науковий погляд Леонардо був водночас підходом митця. Малюючи квітку, він ніколи її не копіював. У його картинах природа зображена дуже детально. Вона створює атмосферу полотна.

Тепер, коли Леонардо нарешті міг працювати самостійно, кожен його крок в образотворчому мистецтві пов'язаний із нововведеннями. Він винаходить та використовує такі способи й техніку, яких раніше художники ніколи не застосовували. Кожна наступна картина ставала новим експериментом. До того ж в усіх питаннях: починаючи з тлумачення сюжету, часто давно відомого, та завершуючи застосуванням нових матеріалів і нового способу нанесення їх на полотно. Напевно, тому так багато його робіт залишилися незавершеними. Адже Леонардо постійно був чимось зайнятий, окрім живопису. Він увесь час захоплювався то одним, то іншим винаходом чи дослідженням.

Беручись до роботи над картиною, він неначе розпочинає новий проект. Винаходить новий спосіб і новий стиль її написання, створює нові фарби, пензлі, лаки для того, щоб зробити свою роботу ідеальною. Прагнучи досконалості, заглиблюючись у деталі, художник просто не міг або не хотів закінчувати роботи. Пристрасть до досконалості та постійна величезна цікавість стали тими головними силами, які керували ним у житті.

Десь на самому початку творчості Леонардо винайшов нову техніку живопису (спосіб нанесення фарб), який назвав «сфумато» (серпанок; «той, який щезає, мов дим»). Завдяки такій техніці лінії на картині виходять злегка розмитими, такими, як ми бачимо їх у реальному житті. Доти ніхто навіть подібного не робив. Серпанок створює ілюзію повітря та глибини простору, пом'якшує межі тіл і предметів, допомагає досягти просто неймовірної

реалістичності. Картини Леонардо да Вінчі й тоді, і зараз вважають найкращими – адже вони «живі».

У 2010 році за допомогою нових сучасних приладів (із рентгенівськими променями) учені змогли краще дослідити деякі з полотен Леонардо да Вінчі. Збереглося їх не надто багато – усього дванадцять. У результаті науковці змогли з'ясувати дивовижну річ: художник наносив щонайтонші шари фарби. Іноді всього декілька мікронів завтовшки. Один мікрон дорівнює одній тисячній частині міліметра. Людське око не здатне розрізнити таку відстань, навіть за допомогою лупи. Як це вдалося зробити майстрові в ті часи, поки що невідомо. Таких нерозгаданих таємниць у різних галузях науки та мистецтва Леонардо да Вінчі залишив чимало. На жаль, не всі його художні роботи збереглися дотепер.

За описами сучасників (наприклад, художника й біографа Джорджо Вазарі), молодому Леонардо вдаються на полотні малюнки «живіше од живих». Вазарі описує картину «Мадонна з гвоздику» та захоплюється її дрібними деталями: «Ось келих з водою, в якому стоять квіти. Видно навіть краплини роси на склі зсередини».

У Леонардо була звичка блукати містом у пошуках дуже красивих або потворних людей – моделей для майбутніх картин. Він так радів, якщо йому траплялося якесь незвичайне обличчя, що міг цілий день ходити слідом за людиною, котра його зацікавила. А коли повертався додому, то малював її голову настільки майстерно, немовби ця особа сиділа перед ним.

Леонардо не лише запам'ятовував цікаві деталі та враження. Він завжди носив із собою книжечку для замальовок. Згодом у своєму трактаті про живопис він радив усім художникам, сьогоdnішнім і майбутнім, мати при собі таку книжечку – кишеньковий альбомчик для малювання. І щоб папір у ньому був таким, з якого неможливо витерти рисунок, а можна лише перегорнути аркуш і зробити новий ескіз.

В одній із таких книжечок Леонардо да Вінчі записав: «Коли ти один, то володієш усім. Коли ж хтось поруч – лише половиною». Важко бачити в одній людині водночас талановитого художника та холодного дослідника. Проте ним завжди володіло величезне прагнення до пізнання все нових і нових знань в усіх можливих ділянках природознавства. У своїх записах Леонардо байдужий до людських почуттів, іноді навіть жорстокий.

Щоб якомога краще дослідити, яким є справжнє життя, він часто відвідував лікарню Санта-Марія Нуова у Флоренції. Якось туди привезли дуже старого чоловіка. Леонардо лагідно розговорився із дідусем, навіть запитав, скільки ж старому років. Той відповів, що не пам'ятає, але знає, що його онук помер у 68 років. Вони спокійно та мирно розмовляли. І так само спокійно, неначе заснув, старий залишив цей світ. Да Вінчі одразу ж забрав його тіло для того, щоб дослідити та знайти причину такої легкої смерті. Він щойно приязно спілкувався з цим чоловіком, а за дві години вже вивчав його тіло як учений.

У наш час художники дізнаються про детальну будову людського тіла переважно з книжок. Тоді таких підручників просто ще не було. І не лише для митців, а й для лікарів. Застосовувати знання з анатомії (це наука про те, як влаштоване тіло людини) для правильного зображення людей на

картинах було досить зухвалим і сміливим рішенням для того часу. За таке можна було потрапити до в'язниці чи на вогнище. Набагато пізніше саме з дуже точних і детальних малюнків Леонардо да Вінчі буде складено багато посібників з анатомії.

До нього ніхто не малював людину так, як, наприклад, на картині «Святий Ієронім». Тіло святого виписане зі знанням найдрібніших його деталей та особливостей будови. Ієронім зображений у момент каяття у гріхах. Він готується ударити себе каменем у груди. Біля ніг святого лежить приборканий лев. За легендою, в лапу хижака потрапила скалка і він мало не сказився від жакливого болю. Ієронім витягнув скалку, а після цього вони з царем звірів стали нерозлучними друзями. На полотні святий каявся у своєму захопленні – читанні старовинних, заборонених тоді книг. В епоху Леонардо це вважи гріхом. І художник не просто малював картину. Він відчував свою схожість, внутрішню єдність, спорідненість з Ієронімом. От лишень каятися він наміру не мав. Адже Леонардо хотів би дізнатися про все на світі, проникнути в усі таємниці Землі.

«Святий Ієронім» так і лишився незакінченим. Леонардо виконав його тільки чорною та білою фарбами, але картина потребувала ще дуже багато шарів різних фарб.

Так і не довівши цю роботу до завершення, художник узявся виконувати нове замовлення.

ЗАПИТАННЯ:

- Як Леонардо знаходив моделей для майбутніх картин?
- Що він замальовував у свій кишеньковий альбомчик?
- Чому Леонардо да Вінчі відчував внутрішню спорідненість зі святим Ієронімом?

Розділ сьомий, в якому трохи розповідається про характер молодого художника, а також про суд над ним

Однак Леонардо зовсім не був холодним і бездушним, немов статуя. Його знали як добру, веселу, чуйну людину, що готова прийти на допомогу в скрутну хвилину. Тоді, коли він цього хотів, то міг переконати будь-кого в чому завгодно. Безсумнівно, він був також одним із найвродливіших

чоловіків у місті. Якщо хотів, да Вінчі міг бути дуже чарівним і милим співрозмовником. Окрім того, Леонардо був ще й великим жартівником-вигадником, який ніколи не сидів без діла і не нудьгував. Він любив людей і намагався їх усіляко розвеселити: то казками та байками, які сам і придумував, то ще якимсь незвичайним чином.

У молодого художника була одна цікава особливість – незвичайні сталевоблакитні, неначе зимовий лід, очі. Очі дослідника, який холодно за всім спостерігає і фіксує все навколо. Слід сказати, що зір у Леонардо був просто фантастичним. Його малюнки птахів у польоті, найдрібніших елементів рослин, бурхливих потоків води були настільки деталізованими, що звичайна людина навряд чи змогла б побачити щось подібне без спеціальних приладів. Це давало сучасникам ще один привід для заздрості та підозр.

У квітні 1476 року до магістрату нічної охорони Флоренції на Леонардо да Вінчі разом із групою таких самих молодих людей надійшов анонімний донос. «Анонімний» означає «без підпису», невідомо від кого. Їх звинувачували в злочині, якого вони не скоювали. Це було надто небезпечно. У ті часи за однією лише підозрою людей могли запросто стратити. Однак довести провину так і не вдалося. Зрештою, і донощика не знайшли. Молодих людей врятувало те, що серед підсудних опинився родич самого герцога Лоренцо Медічі. Щоб уникнути скандалу, звинувачення зняли. Да Вінчі залишився живим і неушкодженим. Але анонімні звинувачення не припинилися. Це ображало Леонардо, який мріяв зовсім про інше життя. Він хотів бути вільним і прагнув літати, неначе птах.

Після того, як в одному з таких брехливих доносів зачепили честь його наставника Веррокіо, молодий художник пішов з дому вчителя і відкрив власну майстерню. А ще після всіх цих подій він почав шифрувати свої записи за допомогою дзеркального письма. Писав справа наліво й перевертав букви догори дригом так, щоб прочитати їх можна було тільки за допомогою дзеркала.

У 1481 році Леонардо да Вінчі замовили створити картину «Поклоніння волхвів» для монастиря Сан-Донато. Він писав її понад рік, часто відволікаючись на інші справи та змінюючи задум. Це була дуже велика картина, близько двох із половиною метрів завширшки й завдовжки.

І знову художник починає роботу з нововведень. Тобто по-іншому, не так, як це робили раніше, малює на своєму полотні людей, зовсім по-новому їх розташовує. Винайдений Леонардо спосіб для передачі об'ємного зображення тепер називають світлотінню.

Якщо ти захочеш намалювати простим олівцем, наприклад, яблуко на столі, на яке збоку падає світло, то побачиш, що найбільша світла пляма – це відблиск світла на боці яблука, а найтемніша – це тінь, яка падає поряд з яблуком із протилежного боку. Здається, що все дуже просто. Таким прийомом зараз навчають навіть молодших школярів. Але без цієї простоти художники обходилися понад тисячу років.

Леонардо да Вінчі – неперевершений майстер живопису й великий новатор, але його «Поклоніння волхвів» так і залишилося незавершеним. Хоча майстер отримав за свою роботу попередню плату – перший раз грошима, а другий – продуктами та дровами. Картину дописував вже інший художник. Постійні

затримки в роботі Леонардо і його прагнення досконалості призвели до того, що терпіння ченців зрештою увірвалося. Вони віддали замовлення Філіппіно Ліппі.

ЗАПИТАННЯ:

- Опиши, яким був молодий Леонардо да Вінчі.
- Чому художник пішов від учителя Веррокіо?
- Чому Леонардо почав шифрувати свої записи?
- Що таке «дзеркальне письмо»?
- Намалюй яблуко, використовуючи світлотінь.

Розділ восьмий, в якому маестро вирішує виїхати з Флоренції

У важкі хвилини Леонардо повертався до майстерні Веррокіо. Йому там завжди були раді. Тут він почувався як удома – це була його родина. Його старих друзів тут уже не було. Залишився тільки Лоренцо ді Креді, який, як і раніше, жив у майстерні та допомагав маестро Андреа в роботі.

Якось Леонардо застав у Веррокіо багатих замовників з Венеції, які хотіли, щоб у майстерні зробили для них величезну статую коня. Це виявилось дивним збігом. Леонардо вже близько місяця малював коней. Але на відміну від свого вчителя, він хотів передати коней у русі. Зрозуміти, чому і як вони рухаються: встають дибки, скачуть, хитають головами, як працюють їхні м'язи. Він захопився будовою тіла коней і годинами робив їх ескізи. Тисячі зарисовок коней дійшли до наших днів.

Тим часом Веррокіо закінчував кінну статую. Він створював її частинами та вже був готовий відправити до Венеції.

Одночасно Леонардо дізнається, що художники, з якими він учився, Перужино й Боттічеллі, працюють у Римі. Папа попросив Лоренцо Медічі надіслати майстрів для роботи в Сікстинській капелі (це назва церкви у Ватикані). Леонардо, без сумніву, був найкращим живописцем у місті. Але його постійні затримки з виконанням замовлень і намагання довести будь-яку роботу до досконалості, створили йому репутацію недисциплінованого майстра. В результаті з усіх художників Флоренції для роботи в Римі папа, за порадою

Медічі, вибрав не його. Ця подія стала серйозним ударом по самолюбству Леонардо. Виходило, що він залишився у Флоренції, як майстер другого сорту?

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (https://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=63545932&lfrom=362673004) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.